

Hallituksen kokous 17.12.2013

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33, 00023 Valtioneuvosto

Viite STM:n lausuntopyyntö 4.11.2013, STM 114:00/2009

Asia Luonnos hallituksen esitykseksi työtapaturma- ja ammattitautilainsäätelyä sekä siihen liittyviksi laeiksi.

Työttömyysvakuutusrahaston lausunto

Pitäydymme arvioimaan luonnosta työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuuden kannalta.

Työttömyysvakuutuksen alusta, vuodesta 1961 alkaen, tapaturmavakuutuslaitokset huolehtivat työttömyysvakuutusmaksujen perinnästä tapaturmavakuutuksen yhteydessä. Perintätehtävä tuli alun perin tapaturmavakuutuslaitoksille käytännöllistä syistä. Niillä oli silloin tässä toiminnassa tarvittava organisaatio ja henkilöstö. Sama tapaturmavakuutusyhtiö, josta työnantaja otti lakisääteisen tapaturmavakuutuksen, peri työnantajalta sekä työnantajan että palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun. Tapaturmavakuutuslaitos tilitti työnantajalta perimänsä maksut edelleen Työttömyyskassojen keskuskassalle ja sittemmin Työttömyysvakuutusrahastolle. Työttömyysvakuutusrahasto sopi vuosittain tapaturmavakuutuslaitosten kanssa Työttömyysvakuutusrahaston maksamista perintäkorvauksista. Työttömyysvakuutusrahaston tehtäväksi oli vuoden 2001 maaliskuusta alkaen säädetty yleisesti ohjata, kehittää ja valvoa tapaturmavakuutuslaitoksissa tapahtuvaa työttömyysvakuutusmaksujen perintämenettelyn toimeenpanoa. Työttömyysvakuutusta luonnehdittiin lakisääteisen tapaturmavakuutuksen liitännäisvakuutukseksi.

Työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muutoksella (L. 2012/542) työttömyysvakuutusmaksujen perintä siirrettiin tapaturmavakuutuslaitoksilta Työttömyysvakuutusrahastolle ja lakiin tulivat perintää koskevat säännökset. Vuoden 2013 alusta lukien Työttömyysvakuutusrahasto on keskitetysti huolehtinut paitsi työttömyysvakuutusmaksuilla rahoitettavien etuuksien rahoituksesta, myös työttömyysvakuutusmaksujen määräämisestä, perinnästä ja maksujen oikeellisuuden valvonnasta.

Työnantajan ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuuden sisältö määräytyy perinnän siirron jälkeenkin edelleen tapaturmavakuutuslain kautta. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuus on sidottu tapaturmavakuutusvelvollisuuteen ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuus tapaturmavakuutuksen piirissä olemiseen. Työttömyysvakuutuksen rahoitusjärjestelmän uudistuksen ensimmäinen vaihe rajoitettiin koskemaan vain perintämenettelyä muutoksen hallintaan liittyvien riskien minimoimiseksi. Hallituksen esityksen HE 42 /2012 mukaan maksuvelvollisuuden soveltamisalan muutokset selvitetäisiin erikseen myöhemmin.

Työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuus riippuu siis edelleen siitä, koskeeko työtä työnantajan järjestämä lakisääteinen tapaturmavakuutus. Vasta, jos lakisääteinen tapaturmavakuutusvelvollisuus työnantajan järjestämänä on käsillä, myös työttömyysvakuutusmaksut tulevat mää-

rättäväksi ja perittäväksi – eräin rahoituslaissa mainituin poikkeuksin. Etuuksien saamista säätelevässä työttömyysturvalaissa taas on säädetty, että ne palkansaajat, joiden ei työttömyys- etuuksien rahoituksesta annetun lain mukaan tarvitse maksaa työttömyysvakuutusmaksuja, eivät kuulu työttömyysturvalain soveltamisalan piiriin.

Edellä sanottua työttömyysturvan soveltamisketjua on vakuutettujen ja työnantajien ollut käytännössä vaikea hahmottaa. Työttömyysturvan piiriä ja vakuutusmaksuvelvollisuutta koskevien säännösten selkeyttäminen tehostaisi myös toimintaa sekä etuuslaitoksissa että niiden rahoitusta hoitavassa Työttömyysvakuutusrahastossa.

Perinnän siirtoa koskenutta hallituksen esitystä käsitellessään Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta totesikin jatkovalmistelusta seuraavaa (StVM 7/2012 vp - HE 42/2012 vp).

”Työttömyysvakuutusmaksujen maksuvelvollisuus on sidottu tapaturmavakuutuslain mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuteen. Kun tapaturmavakuutusvelvollisuutta tulkitsevat työttömyysvakuutusrahasto ja tapaturmavakuutuslaitokset, voi tämä käytännössä johtaa siihen, että ne tekevät erilaisia päätöksiä vakuuttamisvelvollisuudesta. Myös muutoksenhakuviranomaisena näissä päätöksissä ovat eri viranomaiset. Tämän vuoksi on tärkeää, että maksuvelvollisuuden soveltamisalan mahdolliset muutokset selvitetään mahdollisimman nopeasti. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että maksuvelvollisuus olisi mahdollisimman yhtenäinen muiden veroluonteisten sosiaaliturvamaksujen kanssa. Tämä myös tehostaisi maksujen valvontaa, koska työttömyysvakuutusrahasto käyttää työttömyysvakuutusmaksujen valvonnassa Verohallinnolta saamiaan verotustietoja.”

Luonnoksessa työtapaturma- ja ammattitautilaksi esitetään nyt periaatteellisesti merkittäviä muutoksia tapaturmavakuuttamisvelvollisuuden henkilölliseen ja alueelliseen soveltamisalaan, jotka heijastuisivat suoraan myös työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuuteen. Näiden vaikutusten arvioiminen kuuluu Sosiaali- ja terveysministeriön jatkovalmistelussa tehtäväksi. Ne rakenteelliset ongelmat, joihin sosiaali- ja terveysvaliokunta em. lausunnossa viittasi, eivät luonnoksen mukaisen lainsäädännön toteuttamisen myötä korjautuisi tai vähenisi.

Lakisääteinen tapaturmavakuutus on olemassa työntekijän turvaksi tapaturmien ja ammattitautien varalta. Työttömyysvakuutuksen tarkoitus taas on taata työttömän työnhakijan työttömyydenaikainen toimeentulo. Näiden perustarkoitukseltaan kahden erilaisen järjestelmän lakitekniikalle kytkennälle ei enää ole perusteita.

Työttömyysvakuutusrahasto esittää, että Sosiaali- ja terveysministeriö käynnistäisi työtapaturma- ja ammattitautilakien jatkovalmistelun rinnalla tarvittavat selvitykset työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuutta koskevien säännösten selkeyttämiseksi järjestelmien itsenäisesti määriteltävän soveltamisalan pohjalta.

Työttömyysvakuutusrahasto

Heikki Pohja
toimitusjohtaja